

GAZETA TRANSILVÂNIEI.

REDACTIUNEA ŞI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŪ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA” IEȘIE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șese luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.

România și străinătate:

Pe un an 40 fr., pe șese luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNCIURILE:

Oseriă garmondă 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrierile nefrancate nu se primesc. — Manuscrise nu se retrămit.

ANULŪ XLIX.

Nr. 191.

Luni, Marți 26 Augustă (7 Septemvire).

1886.

BrașovŪ, 25 Augustă 1886.

Presupunerea noastră, că în cele din urmă prințul Alexandru alŪ Bulgariei va bea amarul pocalŪ, ce i-lŪ întinde DomnitorulŪ tuturorŪ RusilorŪ, se adevărește mai curând decătŪ amŪ fi creșutŪ. Depeșă cea mai nouă sosită dela Sofia ne spune, că prințul Alexandru s'ă decisŪ a abdica și că a și împărtășitŪ consiliului de ministrii aceșta serioasă decisiune.

EpisodulŪ bulgarŪ a intratŪ într'o fasă cu totul nefavorabilă principelui Alexandru. DensulŪ a esplicatŪ situațiunea sa în marele consiliu cu cuvinte destulŪ de lămurite șicândŪ: „Față cu voința Ţarului și cu atitudinea pasivă a celorlalte puteri imŪ este imposibilŪ de a continua regența;” apoi a adausŪ spre a fi și mai bine înțelesŪ: „SingurulŪ mijlocŪ prin care se pôte împedeca ocuparea Bulgariei din partea trupelorŪ rusești este depărtarea mea din țără.”

Tôte rugările ministrilorŪ și a generalilorŪ bulgarŪ, ca prințulŪ s'ă și schimbe gândulŪ și s'ă rămână la cârmă, parŪ a nu fi avutŪ nici unŪ succesŪ. PrințulŪ Alexandru ofere lumii unŪ rarŪ exemplu de abnegare de sine, de jertfire a propriei sale persōne, numai ca s'ă fiă scutită țera de pericolulŪ ocupațiunii rusești. Trebuie s'ă credemŪ, că acesta este singurulŪ motivŪ alŪ abdicărei prințului Alexandru, deōrece a doveditŪ că încătŪ privește persōna sa e gata a brava orŪ și ce pericolulŪ.

Cu tote aceste vorŪ fi și de aceia, cari vorŪ afla ōre-care inconsecență în procederea prințului și vorŪ țice că, după ce poporulŪ și armata bulgară este pe partea sa, prințulŪ Alexandru ar trebui s'ă rămână neclintitŪ la postulŪ s'eu, vină ce va veni. D'ē pōte că prințulŪ se va fi gânditŪ și la pericolulŪ unui rēșboiu europenŪ, în urma intervenirei armate a Rusiei, în care rēșboiu ar putē fi ușorŪ încurcătă și Germania, patria sa natală, pōte fi că pe lângă patriotismulŪ s'eu bulgarŪ au influențatŪ asupră-i și considerațiuni cātră Germania.

În legătură cu decisiunea de abdicare a prințului Alexandru este a se pune și o declarațiă a tatălui s'eu, principele de Hessa, cātră corespondentulŪ fōiei „Journal des Dēbats”. TatălŪ prințului a țisŪ: „Dēcă fiulŪ meu s'ă mai reîntorsŪ în Bulgaria a făcutŪ o acēșta ca s'ē nu lase pe planaze asupră-i o ofensă atâtŪ de mare cum a fostŪ aceea ce i-au făcutŪ o conspiratorii și pentru că a aflatŪ că ar fi vorba despre trimiterea unui comisarŪ rusŪ, care s'ē ancheteze faptele. ElŪ s'ă supusŪ datoriei ce-o are cātră poporulŪ s'eu de a nu'lŪ lăsa s'ē cadă jertfă anarchiei și rēșboiului civilŪ. Dēcă se va convinge despre imposibilitatea împăciuirii sale cu Rusia și dēcă cele două puteri, Germania și Austro-Ungaria, își vorŪ schimba atitudinea în cestiunea Orientului, mergēndŪ cu Rusia, atuncŪ se pōte ca prințulŪ Alexandru s'ē se hotărască s'ē renunțe la tronŪ, spre a împedeca o ocupațiune rusă, din care s'ar nasee complicațiuni pentru înțrēga Europă.”

MomentulŪ prevēditŪ de tatălŪ prințului Alexandru a și sositŪ, și se caracterisēază prin împrejurarea, că fostul ministru Karavelov fŪ liberat din închisōre și chiamatŪ de adreptulŪ la prințulŪ, negreșitŪ spre a se consulta cu elŪ asupra pașilorŪ, ce ar fi a se lua în ajunulŪ abdicărei sale.

Așadēr drama bulgară, care luase o desfășurare atâtŪ de romantică-eroică, ađŪ s'apropiă de unŪ desnodământŪ fōrte prosaicŪ. EroulŪ dela Slivnița cedândŪ forții majore a împrejurărilorŪ închină Bulgaria Ţarului, s'eu cum țice elŪ în scrisōrea sa, depune corōna bulgară în mâinile Suveranului Rusiei; ēr poporulŪ bulgarŪ, care abia și-a potolittŪ bucuria pentru reîntorcerea vitēzului s'eu prințulŪ în țără, trebuie s'ē

se gândescă ce primire s'ē facă comisarilorŪ și oficerilorŪ ruși, cari vorŪ fi trimiși de ŢarulŪ spre alŪ pune la regulă!

AstfelŪ prințulŪ Bulgariei va cadē jertfă înțelegerei multŪ lăudate dintre cele trei împērații. Cum rămâne cu apērarea intereselorŪ monarhiei austro-ungare în peninsula balcanică?

E greu de a se rēspunde la acēșta întrebare, precum greu e de a s'ci dēcă nu cumva Bulgariii în cele din urmă își vorŪ pierde răbdarea și vorŪ provoca conflictulŪ, pe care prințulŪ Alexandru vrea s'ē-lŪ evite abdicândŪ. În cazul celŪ mai bunŪ serviciile, ce vrea s'ē le aducă prințulŪ de Battenberg cauzei bulgare și păcii europene, nu vorŪ avē decătŪ unŪ efectŪ de fōrte scurtă durată. Tōte cāte se facŪ pentru susținerea păcii nu suntŪ decătŪ nisce mijlōce paliative, prin cari se prelungesce numai agonia ei de mōrte.

Cum stă alianța austro-ungară-germană?

OrganulŪ cancelarului germanŪ „Nordd. Allg. Zeitung” publicase în țilele acestea, după o îndelungă tăcere, unŪ articolŪ privitorŪ la evenimentele din Bulgaria țicēndŪ între altele, că: *Germania n'are nici unŪ interesŪ de Bulgaria și referințele d'acolo nu atinge nici decum pe imperiulŪ germanŪ*, cu alte cuvinte: Germaniei puținŪ îi pasă de ce face Rusia în Bulgaria. Pe de altă parte, același articolŪ acusă aspru și fără nici o considerare pe *Francia*, că ea *singură e responsabilă de situațiunea Europei centrale.*

Acēșta declarațiune a organului d-lui Bismarck a deșteptatŪ ōre cari îngrijiri în presa ungarască și „Pester Lloyd” nu și pōte stăpani neliniștea scriindŪ:

„Pentru politica germană numai considerațiunea cātră Francia e dātătoare de măsură; cu totă alianța și amicitia pentru monarhia noastră în OrientŪ, Germania e gata a preda Rusiei Bulgaria, dēcă prin acēșta ŢarulŪ s'ar abate dela cugetulŪ d'ă încheia o alianță cu Francia. Cumcă înarmările Franciei fēuntŪ unŪ isvorŪ de neliniște pentru Germania, e adevăratŪ, deși Francesii țicŪ, că ei nu vreu s'ē rămână înderētulŪ înarmărilorŪ imperiului germanŪ; d'ēr cumcă înarmările Franciei ar fi singurulŪ isvorŪ de nelinise și încă pentru înțrēga Europă centrală, acēșta trebuie s'ē o negămŪ cu hotărēre.

„Totmai așa precum se esprimă „Nordd. Allg. Ztg.” cu privire la Bulgaria, amŪ putē țice și noi, că Austro-Ungaria n'are nici unŪ interesŪ de Francia, că referințele de acolo nu ne atingŪ de locŪ și că ele nu ne-ar sili s'ē ținemŪ sub arme nici măcarŪ unŪ singurŪ soldatŪ. Pe Austro-Ungaria o neliniștescŪ uneltirile Rusiei în OrientŪ, și numai acestea. Noi nu ne putemŪ închipui stărl pacifice în OrientŪ, când Rusia își esercită dominațiunea în Bulgaria directŪ s'eu indirectŪ. IsvorulŪ neliniștei pentru Europa centrală, dēcă luămŪ amēndouē statele mari ca unŪ întregŪ, este aședēră în vestŪ Francia și în ostŪ Rusia, și noi n'amŪ putē admite nicēdecum, că cercetândŪ lucrulŪ mai cu deamēruntulŪ celŪ mai mare pericolŪ ar veni din partea Franciei. Prin urmare „Nordd. Allg. Ztg.” se pune pe basa intereselorŪ Germaniei, fără s'ē țină sēmă de interesele Austro-Ungariei.”

„Noi, nu-i vorbă, nu ne-amŪ cugetatŪ niciodată alianța europeană centrală așa, că fiă-care parte necondiționatŪ și sub tote împrejurările ar trebui s'ē se vire și s'ē încurce în tote acțiuni celeilalte părți. Căci dēcă ar fi așa făcută alianța, atuncŪ nici unulŪ din cele două state n'ar fi de sine stătătorŪ în lucruri internaționale, d'ēr erășŪ nu mai însemnēază alianță când o parte se declară cu totul neinteresată de vitalele interese ale celeilalte părți. Și copilulŪ scie că Bulgaria e loculŪ, în care se apēră libertatea Orientului în contra nesiunțelorŪ de putere ale Rusiei și în contra panslavismului.”

„AtâtŪ amŪ avutŪ s'ē țicemŪ deocamdată cu privire la pozițiunea deosebită a Austro-Ungariei. Din articolulŪ fōiei „Nordd. Allg. Ztg.” mai conchidemŪ, că raporturile dintre BerlinŪ și ParisŪ suntŪ fōrte încordate.

Numai în timpurile cele mai rele ale raporturilor germane-franceze au scrisŪ foile guvernamentale din BerlinŪ cu atāta amărăciune.

Francia și Germania.

Cele mai multe țiare franceze reproducŪ fără nici unŪ comentărlŪ articolulŪ din „Norddeutsche Allgemeine Zeitung”, în care se țice că Francia este singura țēră carea amenință pacea europeană.

Dintre țiarele mai cunoscute numai „Le Martin” face următōrele observațiuni:

Dēcă principele Bismarck se află în încurcătură, dēcă evenimentele, pe care acēștu adencŪ omŪ politicŪ are pretențiunea d'ă le conduce, se ivescŪ pe neașteptate, dēcă diplomația suferă o înfrângere, numai decătŪ dă apoi navală asupra Franciei. Bismarck, păcălitŪ de Rusia în cestiunea bulgară, a căutatŪ s'ē până la locŪ pe tabla de șacŪ figurile rēsturnate de cātră revoluționarŪ. IlŪ supēră însă, că densulŪ a fostŪ s'ē viziteze pe d. Giers la Franzensbad, pe când ministrulŪ Rusiei nu s'ă dusŪ la Gastein, și acum se acăță de Francia. Germania, astfelŪ spune țiarulŪ lui, nu se interesēază de Bulgaria, ci numai de Francia. Acēșta este tocmai cazulŪ nostru. Noi totdeuna ne-amŪ îndreptatŪ privirea spre BerlinŪ și acēșta va ține până când va domni în Alsacia și Lorena unŪ guvernatorŪ. Numai cu prețulŪ redobēndirei Alsaciei și Lorenei vorŪ inceta Francesii d'ă urŪ numele germanŪ.

Rusia și Austro-Ungaria.

Intr'unŪ articolŪ fōrte violentŪ, „Novoje Vremja” ia pozițiune în contra sgomotului rēșpânditŪ în PetersburgŪ, cumcă Austro-Ungaria, în schimbulŪ pozițiunii Rusiei în Bulgaria, s'ē primescă o compensațiune în forma anexării Bosniei și Erțegovinei.

Rusia — țice fōia rusescă — niciodată nu pōte suferi, ca în peninsula balcanică s'ē se stabilizecă unŪ inimicŪ, care e mai periculosŪ decătŪ Turcia. Cererea Austro-Ungariei d'ă i se da o „compensațiune” ar trebui s'ē primescă dreptŪ rēspunsŪ din partea Rusiei, că *Austro-Ungaria imediatŪ s'ē deșerte cele două provincii slave*, deōrece timpulŪ pentru care Austro-Ungaria a primitŪ mandatulŪ europenŪ, d'ă ocupa aceste două provincii, a trecutŪ de multŪ.

„Novoje Vremja” țice în fine, că o compensațiune austro-ungară numai atuncŪ și-artŪ putē-o Rușii cugeta, când Rusia ar fi constrinsă la acēșta în luptă cinstită pe câmpulŪ de rēșboiu.

Voci asupra Enciclicei Papei.

„Temps” din ParisŪ scrie următōrele rēnduri interesante asupra recente Enciclice ce a adresatŪ o Papa Leo XIII cātră episcopii catolici din Ungaria:

Scrisōrea lui Leo XIII cātră episcopii ungarŪ pare a fi deopotrivă destinată a fi cetită în ParisŪ, câtŪ și în Budapeșta, ba în anumite pasage se adresēază chiar mai multŪ cātră Francia, decătŪ cātră Ungaria. Acēștu documentŪ arată din nou, câtŪ de depărtată e biserica de seculŪ chiar sub acēștu Papă moderatŪ. Papa a adresatŪ unŪ felŪ de acțŪ de acusatune în contra filosofiei și în contra ideilorŪ democratice; cum ar putea mulțami pe Papa chiarŪ unŪ guvernŪ condusŪ de cele mai bune intențiuni? Ar trebui s'ē ardemŪ mai întăitŪ pe Voltaire și cu elŪ mi de alții, istorici, erudiți ș. a. Ce s'ē facă statulŪ, dēcă preoții nu suntŪ în stare a ține strinsŪ pe credinciosii lorŪ? S'ă vēqutŪ doră în timpulŪ celorŪ mai mari persecuțiuni, amenințări și suferințe luându-și spiritulŪ sborulŪ s'eu? Biserica romană s'ē nu mai conteze în viitorŪ pe statŪ, ci numai pe sine însăși; a trecutŪ pentru totdeuna timpulŪ, când regii puneu autoritățilorŪ bisericescŪ la dispozițiune puterea lorŪ, pe ministrii, judecătōrii și soldații, și chiar pe găđii lorŪ. StatulŪ, care față cu diferitele confesiuni stă neutru, nu

datoresce cultului catolic mai mult, decât celelalte culte recunoscute, anume libertatea, mai departe statul n'are să s'amestece în relațiile preoților cătră creștinii lor.

SCRILE DILEI.

† Dr. Franciscu Schuselka renumitul orator, publicist și om politic al Austriei a murit în noaptea de 2 Septembrie a. c. în Heiligenkreuz lângă Baden. Scirea acestuia adânc întristătoare o amărim numai după apariția numărului ultim al foiei noastre. Numele Schuselka este bine cunoscut și Românilor, căci repausatul a fost unul din cei mai distinși luptători pentru principiul de egală îndreptățire în monarhia. În special cauza dreaptă a Românilor ardeleni a întâmpinat în dijarul său „die Reform” cea mai caldă apărare. Plin de recunoștință dăcem: fi-i memoria neuitată între noi!

Citim în „Pester Lloyd”: Urmările războiului vamal cu România se simt mai mult în stațiunea de graniță Orșova, unde se concentra comunicațiunea pe uscat și pe apă. Importul și esportul au scăzut din lună în lună și după datele oficiale în lunile Iuliu, Iuliu și August abia afacerile au ajuns să facă a cincea parte din cele făcute anul trecut în aceeași perioadă. Din cauza acestei o mare parte din personalul așezămintelor de transport de acolo și de la oficiul vamal este pusă în disponibilitate și în curând se vor face reducere și mai mari.

Căsătoria domnișoarei de Giers cu d. Rosetti-Solescu s'a celebrat la Franzensbad, Miercuri în 1 Septembrie st. n. Regina României a trimis o telegramă de felicitare tinerilor căsătoriți. Prințul de Bismarck le-a trimis prin poștă un buchet splendid. În momentul când se așeau la masă, li s'a adus lădița cu buchetul. Săptămâna viitoare vor veni la Sinaia. Naș au fost prințesa Elena Cuza și d. N. Crețulescu, fost ministru plenipotențiar la Petersburg.

Se scrie din Zürich: „Peregrin austriac, călătorind prin Zürich la Lourdes, spun că în Lyon au fost insultat de popor. În strigăte de: „Jos cu Prusia! Afară cu Bavezii!” poporul a aruncat în ei cu petri și cu noroiu.

Ni se scrie din Reghinul săsescu: „Sorgăbirul din cercul Reghinului de jos, crezându că va pute afla între Români cu carte un al doilea Efialte, stăruiește cu toată îndrăzneala pe lângă unul și altul, ca să stergă pata ce i s'a făcut în nr. 174 al „Gazetei Transilvaniei”, er pe autorul celor scrise în acel număr despre d-sa, se-lu desmințescă. Sunt rugați dera toți căți au sub lapte românesc la sînul mamei lor, ca să se ferescă de a se face instrumentul acestui om. Altcum cunoscute fiind tuturor tracterile cele dure ale acestui sorgăbiru, cu greu cred că s'ar afla cineva dintre noi, care să ia asupra și uriciosa sarcină de a se încerca să-l escuse, dându-i prin acesta un curagiu și mai mare, ca la totu pasul nu numai să ne amenințe cu gendarmii, der să ne pună chiar și în fier la casă când nu i-am fi eu totă supunerea cea orbă, ce ni-o cere.”

Serată literară împreună cu danțu se va da Duminecă la 24 August (5 Septembrie) 1886 în gră-

dina hotelului „Concordia” din Lugoș. Venitul curat în folosul Reuniunii române de lectură (Casina română). Prețul intrării: 1 fl. de familie, 40 cr. de persoană. Incepul la 8 ore seara. Ordinea producțiilor literare: 1. „Bărbatul harnic”, poveste populară, culsă și cetită de d-lu P. Barbu. 2. „Mama lui Stefanu cel mare” de D. Bolintineanu, declamată de d-sora Lucia Vladu. 3. „Femea și limba română”, de C. N., cetită de d-lu G. Dobrinu. 4. „Fericirea din mormentu” de C. Scrobu, declamată de d-lu D. Florescu. 5. „Monologul călugărului Pafnutie” de P. Barbu, produs de d-lu A. Tuculia. Urmăz danțu.

Certele de graniță.

În urma deselor sciri alarmătoare ce apar de câtu timp încoc despre încălcări de granițe din partea Românilor, „Românul” dela 4 Septembrie scrie un articol de fond, din care estragem următoarele:

Odată pentru totdeauna, cesiunea încălcărilor de teritoriu român despre principatul Transilvaniei trebuie să se sfirșescă spre mulțămirea ambelor părți interesate.

Căci, a admite că vecinii noștri Unguri au dreptul la anumite epoce, când n'au alta de făcut, să mute pajerile de graniță după cum le șoptesc bogata lor fantasiă, cotropindu mereu și fără sațiu pământul român de decimi de veuri, — asta nu se poate, asta nu se va pute niciodată. Credem că până acum ni s'a luat destul, pentru a nu mai voi să ni se ia măcar o palmă de pământ.

Comisiunile de delimitare au lucrat pentru a pune capet acestor încălcări — țeranii români dela munte, cari nu s'u diplomați, le numesc cu adevăratul lor nume.

Comisiunile au lucrat în secolul trecut și lucră în 1883 și 'n 1884.

Resultatul lucrărilor lor, aprobat de ministerele române și ungare, ar fi putut pune capet neînțelegerilor, decă minunatele calități ale vecinilor noștri nu aru zădarnici totdeauna orice silințe făcute spre curmarea răului.

Ce folos că măsurătorile s'au făcut și recunoscute ca bune de comisarii unguri și români! La ce servă impietria făcută în fața acestor comisari!

Când aventurile și focul maghiarismului apucă, fiă pe comandantii giandarmilor de graniță, fiă pe finanții cari se plimbă dincă pe fruntarii, nici impietria, nici măsurătorile nu sunt în stare să-i oprască, — cu atât mai ușor, cu câtu sunt siguri că superiorii lor mediați, căpitania și șefu, ș'apoi fișpanul districtului, vor aproba încălcările de pământ român cu același focu, cu același avent cu care ei le-au comis.

Rar se întâmplă ca, la prima esaminare a actelor, ministerul din Budapesta să nu dea dreptate subalternilor săi. Numai atunci, când lucrul e mai mult decât probat și lămurit, ministerul ungar se hotărășce a da satisfacțiune reclamațiilor guvernului român.

Ne pare că ați România se află într'o pozițiune care difere, întru câtu cel puțin, de pozițiunea în care se afla acum o sută de ani, când „Nemțul” își muta pajera.

Până și amicii noștri Unguri credem că recunosc această deosebire, precum și cerințele la care ea dă nascere.

Astfel fiind, până și amicii noștri Unguri vor recunosc că România și guvernele ei nu vor mai permite, ca în timpul regimului fanariot și dominației turcesce să se calce pământul țerei, fără ca cutropitorii să fi primii astfel cum merită.

Fiă la apus spre Mehadia, fiă peste întregul și al Carpaților, România își păzesc granițele.

Și decă, în mai tote casurile, păzitorii fruntarielor maghiare lucră de capul lor și nu mai în virtutea principiului nascut în inima Maghiarului: „cu Olahulu lege nu-i”, siguri fiind de impunitate — se poate întâmpla ca și grănicerii români să imite de aci înainte pe gendarmii și finanții S-tului Stefanu.

Acăsta ar strica lealele, blānde și frățescile relații ce esistă între guvernele maghiar și român, și ar face sânge rău confrăților noștri din Pesta și din Cluși.

Der, chiar cu risicul acestor pagube, guvernul român e dator în numele demnității naționale a face să inceteze aceste încălcări maghiare de pământ și avuții române.

De ale școlei.

Lăpușul ungurescu, la 2 Septembrie 1886.

În 23 August a. c. s'a ținut în Lăpușul ungurescu adunarea comitetului școlei principale române de aici, sub presidul on. domn Gabrielu Manu, care, când e vorba de binele, prosperarea și viitorul acestei școle, nu-și cruță timp, ostentă și ori ce jertfă, ci totdeauna e în frunte.

Membrii acestei adunări au fost martorii unor fapte în favorul acestei școle și prin urmare în favorul instrucțiunii poporului din acest ținut.

M. on. domn Nicolau F. Negruțiu, redactor și proprietar în Gherla, a donat pentru mărirea fondului școlei 400 fl. v. a. — Când a făcut această onor. d. președinte cunoscută adunării, depunându cele 400 fl. pe mesă adunării pentru a se înmăna casarului, din fața tuturor se reogindau sântămintele de bucurie, recunoștință și mulțămite, față cu marinosul donator. S'a votat mulțămite protocolară și în public. Primescă de prin această preștim. donatoru espresiunea celei mai profunde mulțămite și recunoștințe din partea comitetului școlar pentru această mărșă faptă!

Unii creștini buni din Craiova au donat pe sēma fondului școlastic, tot în decursul acestui an, 100 fl. v. a.

Primescă și aceștia cea mai caldă mulțămite și recunoștință din partea comitetului școlei!

Atanasiu Georgiu, fost învățator în Strāmbul, repausat în Iuliu a. c. a lăsat să se dea pe sēma școlei din rēmasul său 200 fl. v. a.

Faptele acestea sunt în adevăr creștinesc și mărșe, prin cari s'a făcut începutul unei noue ere de prosperare pentru șola română din Lăpușul ungurescu.

În decurs de câțiva ani, mai ales de când Assoc. Trans. și-a retras mână de ajutor dela această șola, cu daună pentru instrucțiunea populară, s'a putut susține numai un învățator. Acum însă comitetul, cu deplină speranță în viitor, a fost în plăcută și mult dorită pozițiune de a sistemisa, respective reactiva, postul de învățator secundar.

Și acum credem și sperăm că Români din ținutul Lăpușului se vor nisui a continua cu fericire edificiul pe fundamentul pus. — Așa să fiă!

not.

FOILETONU.

Niculița lui Vacă bărnace.

Adecă a fost odată un om, și era însurat, avea soț și un copil. Der omul nostru nu era dintre cei avuți, era om mai serăcut, cum vedem că suntem cei mai mulți. Și omul acela s'a bāgat ciurdar la sat, vedeți d-vostri, să păzesc vitele satenilor. Mai umbla el la ciurdă, mai umbla și copilul, ba când era vremea bună, numai copilul umbla singur la ciurda satului, că tatăl său mai mergea la lucru, vedeți d-vostri, să se'ngrigiască de la rēndul gurei.

Intr'o zi, când era numai Niculița la ciurdă, se întelnesce cu mai mulți copii din sat, cari erau și ei la vite, și toți copii laolaltă făc un șant mare și larg, și dau pe întrecute să sară preste el. Și smei de copii făcură legătură că: care copil n'a pute sări preste șant, să mērgă numai decătu acasă, că află pe mama sa vacă bărnace. Și toți începă și săriră preste șant, numai copilul ciurdarului când dă să sară, face huzdup! în mijlocul șantului. Și merge el numai decătu acasă, adecă ce se veți? mama sa se făcuse vacă bărnace și mânca la pae din pat. Ce să facă copilul? mână și pe vacă aceea la pășune, pe hotar.

Sera află ciurdarul că nu mai are soț, der are o vacă. Ce să facă? dă încoc dă incolu, de rēndul insuratului, ba încă umblă omul meu într'alesă a peți, că dicea: ce? doră eu nu-să calic, am casa mea, am o vacă, și copii numai de!—am unul! Și se însură ciurdarul și luă pe o veduvă, care avea două fete și o vacă bălaiă. Acum omul nostru era gazdă, avea două vaci, soț și 3 copii. Der soția asta de a doua se făc odată bolnavă, ci numai de hōță, și dice cătră ciurdar: Mă bărbate, să belesc tu pe vacă aceea bărnace, că de nu mănāncă carne din ea, eu totu mor. Vacă cea bărnace, cum, cum nu, destul că a audit vorbele bolnavei, deci a dist cătră Niculița: „Mă copile, haidăți să mergem, că pe aci nu e de noi, căci nu tatăl tău e mai mare în casă, ci mastehata; ați poftesc să mē omore pe mine, mēne, poimēne va cere să te omore pe tine, mai bine vino să mergem cătu ne vor duce doi ochi!”

Și plecă Niculița cu mamă-sa, cu vacă, să mērgă în lume să nu mai dea ciurdarul de ei. Și se duse Niculița cu mama sa, cu vacă, departe până într'o pădure, acolo își făc o colibă, în carea ședea cu mamă-sa.

Dia ducea pe mamă-sa la pășune, er el trāia cu lapte dela ea, și totă dila cāta cu fluera, ca omul care nu are nici un lucru. Trāia zile albe Niculița cu

mamă-sa, cu vacă cea bărnace — ea avea pășune bună, elu trau bun.

Der mastiha lui Niculița era mare fermecătoare și strigoiacă; ingheța apa în miezul verei, și se prefăcea în ce gādea, și prefăcea și pe altul în ce o trăgea firea cea slabă, deci, decă vedu că Niculița a perit cu mamă-sa, cu vacă cea bărnace, ea se făc un taur mare și frumos, er pe ciurdar ilu făc un taur slab ca vai de capul lui.

Și se luă și merse totu pe urmă până în pădure, unde dete de Niculița, care cāta din fluera, ca copilul sburdătu.

„Mă Niculița”, dice taurul ce-lu gras și frumos, „să spui mamei tale, că mēne dimiță pe la rēsăritul sōrelui să fiă la podul de aur, să ne batem, de ce-mi mănāncă pășiunile mele!”

Și încep Niculița a plānge, da plāngea și se văieta: vai de mine și de mine, ce m'oin sci eu face decă taurul acela mare și puternic va omori pe mama?

Când plāngea elu mai tare, etā vine vacă bărnace acasă:

„Der tu ce plāngi, dragul mamei? — Der cum să nu plāngă, că etā a venit un taur mare și puternic și a dist că mēne să stai cu elu la bătaia lângă podul celu de aur, mēne când va rēsări sōrele; elu,

Reghină, în 23/8 1886.

Onorată Redacțiune! Atacată fiind inteligența din Reghină în Nr. 179, cu stimă rog pe on. Redacțiune, să binevoiescă a publica rectificarea următoare, cu nota ca și celelalte redacțiuni, ce au luat notiță de mulțămă publică de sub întrebare, să binevoiescă a reproduce rectificarea mea :

În Nr. 179 din 22 c. al „Gazetei“ a apărut, cu datul din Reghină, o dare de sēmă și mulțămă publică, unde raționantele, făcându-și darea de sēmă referitoare la petrecerea de vēră, aranjată aici de către o parte a tinerimeii din Reghină și juru, între altele face și o imputare la adresa inteligenței din Reghină, dîcendū că aceea nu numai s'ar fi arătat străină față de petrecerea aranjată, dēr ar fi făcut și nu știu ce pedeci arangiatorilor.

Dacă imputarea nemotivată a d-lor arangiatori nu ar fi ajuns într'o fōiă de publicitate, n'aș fi mai făcut nici o reflexiune la imputarea raționantului și cons. între sine, și apoi față de unele persoane din loc; când însă D-nilor vinu în public cu imputări neîntemeiate față de aceia, cărora le datoresc numai recunoștință, sunt silitu față cu publicul român, care cunoșce activitatea și zelul naționalu alu inteligenței din Reghină la totu ce e bun și folositor, a arăta în curatu, că cauza neparticipării inteligenței din Reghină la petrecerea amintită, pre lângă absența de acasă, fiindu unii la Asociațiune, ēr alții la băi, cei prezenți singuru din vina d-lor arangiatori nu au participat, ēr amintirea de pedeci e unu neadevēr, nesciindū inteligența nimica de afacerea d-lor până la trimiterea invitărilor.

E cunoscutu din ȋiarele nostre, că în Reghină de vre-o câțiva ani, tinerimea studiosă cu conțelegerea și eoulucrarea inteligenței de aici, a arangiatu o petrecere de vēră, în folosul școlii din Reghină, care nu are nici unu venit, pe când e unica școlă românescă elementară în ținut, unde mulți din arangiatori și-au primitu instrucțiunea elementară, și acele petreceri, la care nu dinariulu tinerimeii, ci alu inteligenței din Reghină și juru a contribuitu, au seceratū nu numai unu câștig material, dēr și moralu față cu străinii în mijlocul cărora trăim, și la rēșită în totă privința a conlucratu inteligența din Reghină, care deși mică la număr, e amesuratū stărei sale cu autoritate și la conlocuitorii de alte naționalități, după cum bine e cunoscutu.

Ce se veți însă? În anul curentu tinerii, adunându-se a se cōnțelega pentru ținerea petrecerei, s'au certat între sine, formându-se 2 partide, unii au anunțat petrecerea pre 10, alții pre 28 or 29 c. Cei ca raționantele dechiară că nu voru a se conțelega cu inteligența bētrână din Reghină, că nu voru aranga pe trecere pentru școli. Frumose idei dela cei ce se laudă că vēră rădicarea nēmului lor! Venindū la cunoștința inteligenței discordia asta, neunirea și certele prin locuri publice, ba chiaru scornirea de neadevēruri față de persoane din Reghină, cari au fost și sunt la nivelul chemărei, fiindu tārdu a'i împăca, deōrece espedaseră invitările, ce era să facă inteligența din loc, decâtū ca, disgustată de asemenea triste aparițiuni, să nu participe, căci sciindū și străinii dismembrarea, caracterul inteligenței din loc nu concede participarea acolo, unde aude de discordiă și prin asta a aproba procederea necorectă a tinerimeii de astū anū — pre când inteligența de aici totdeauna a susținutū onōrea națională, și s'a silitu a ȋine unită româniea din ȋinut. Etā dēr motivul înstrăinării inteligenței din loc, provocată cu durere de tineri ca raționantele, căruia nu-i vomu concede să-ȋi întrebuițeze mândria de neunire și aici, ca în comuna sa.

Asigurū pre raționantele și cons., că inteligența din Reghină, care a ȋinut și ȋine multu sus și tare onōrea națională, a conlucrat și conlucră la înaintarea binelui naționalu, va dojeni, nu ajuta pre astfelu de tineri cari sēmă discordiă și neunire între frații de unu sânge, ba pentru viitoru nu numai că nu va participa unde s'au neuniri, dēr voru și unu „veto“ față de astfelu de procederi, și nu va suferi ca nisce tineri să vină aici la noi, să ne blameze înaintea străinilor, și să sēmene neghină, la stărpirea căreia noi conlucram, fiindu siguru că totă inteligența de bine din ȋinut, ca și până acum

va fi de accordū cu noi până vomu apōra onōrea și vomu nisui la promovarea binelui nostru naționalu.

Fiă deci tinerimea la înălțimea sa, întreprindă ce vrē în unire, apoi în conțelegere prealabilă cu inteligența locului unde voru a se concentra, și nu i va lipsi conlucrarea noastră; la din contrā ti vomu sfătui, și i sfătui și pre unii și pre alții să nu se amestece în lucrări ce angajază onōrea noastră a tuturor, ci să lase în pace pre cei ce au lucrat și până aci fără de durnelōr, silindu-se în sferele lor de activitate a și însuși calitățile recerute (stare, pozițiune și caracteru firmu) spre a intra în viața publică la timpul sēu, căci numai de astfelu de bărbați are națiunea lipsă.

Cu deosebită stimă,

Patriciu P. Barbu
adv. și proprietarū.

Insciințare.

Dupăce în ședințele dela 24 și 30 Augustu a. c. comitetul Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român a numit directorul școlii civile de fete pe profesorul seminarialu și secretarū alu II-lea Dr. D. P. Barcianu, de directoră a internatului pe d-șora Elena baronesă Popp, de învățători pe domni Enea Hodoșu, Septimiu Albini și Sabinu P. Barcianu, ca învățători pe d-șora Aurelia Filipescu, și fiindu lucrările pregătitoare terminate, p. t. publicu ē insciințatū că școlă și internatul se voru deschide la 15 Septemvrie st. n. a. c.

Inscrierile se voru face dela 1—15 Septemvrie st. n. în cancelaria direcțiunei, strada Morii No. 8, dela orele 10—12 a. m. și 3—5 d. a.

Sibiiu, în 1-a Septemvrie 1886.

Directorul școlii
Dr. D. P. Barcianu.

Ultime sciri.

Sofia, 3 Septemvrie. — Trupele revoluționare s'au predatu și învōcā ertarea prințului.

Berlinu, 3 Septemvrie. — „Gazeta Germaniei de Nord“ declarā cu totul neîntemeiată scirea dată de mai multe ȋiare, privitoare la unu prētinsu schimbū de depeși între Marele Duce de Hessa și prințulu de Bismark, relativu la întōrcerea prințului Alexandru în Bulgaria.

Berlinu, 3 Septemvrie. — D. de Giers a sositū asērā și a visitatū aȋ-diminēțā pe prințulu de Bismarck.

Viena, 3 Septemvrie. — Conte Kalnoky a plecatū la Pesta.

Parisă, 3 Septemvrie. — ȋiarele franceze, germane și italiene consideră abdicarea prințului Alexandru ca inevitabilă. ȋiarele englese mărturisescū că pozițiunea prințului este forțe dificilă.

Pesta, 3 Septemvrie. — La banchetulu datū cu ocaziune duplului centenarū, președintele municipalității a ridicatū unu toastū în onōrea Impăratului Austriei, și a gloriosului sēu aliatū, împăratulu Germaniei. Ministrul Kemeny a beutū în sănētatea gloriosei armate prusiane, apoi generalul prusianu Schlichting exprimandū mulțumirile sale pentru acestū toastū a beutū pentru prosperitatea Ungariei.

Filipopol, 3 Sept. Scirea „Rom.“ Asērā pe la orele 10 *principele Alexandru era sē cadū victimā unu atentatū pe calea feratā.* Aprōpe de stațiunea Seimeni, între Filipopolū și Sofia pe șinele calei ferate se pusese o grāmadă de petrii și de lemne

în scopul ca trenul în care se afla principele să fiā sfărāmatū. Grațīă însă mașinistului, care a observatū la timpū și a pututū sē oprēscā mașina, nu s'a întēplatū nici unu accidentū nenorocitū.

Ruscucă, 23 Augustū. — Scirea „Telegrafului“. Aci s'a primitū știrea cum că nisce conspiratori au voitū sē deralizeze trenul ce ducea pe prințulu la Philipopole. O grāmadă de pietre și alte obiecte au fostū puse pe șinele calei ferate. Trenul însă a fostū opritū la timpū.

S'au făcutū numeroșe arestări la Filipopolū, mai cu sēmă printre Muntenegreni. Se dīce că atentatulū pregătītū pe calea feratā este opera acestorū ōmeni.

Indignarea poporului e mare contra miserabililor cari planescū perirea Bulgariei și facū totū ce potū pentru ca nenorocita țēră să fiā ocupată de Ruși. Cu greu se pōte reȋine ura poporului, care vrē sē facā justițīā sumară trādătorilorū.

SCIRI TELEGRAFICE.

(Serv. part. a „Gaz. Trans.“)

SOFIA, 5 Septemvrie. — În consiliul ce s'a ȋinutū eri, prințulu Alexandru a repețītū ofițialu, că va abdica. Miniștrii și capii armatei au protestatū în contra hotărīrei principelui și l'au invitatū pe prințulu să rēmānā la guvernū. Prințulu arātā de repețite ori, că este cu neputința a mai continua guvernul în fața voinții țarului și a atitudinei pasive a celorlalte puteri. Singurul mijlocū d'a împedea o ocupațiune rusă este plecarea s'a din Bulgaria. Cestiunea regenții nu s'a resolutā. Oficierii bulgari suntū toți în contra abdicării, în contra reitōrcerii oficierilorū ruși.

SOFIA, 5 Septemvrie. — Caravelov a fostū pusū asērā în libertate. Se vorbesce că după amēȋi a fostū chematū de principele.

DIVERSE.

Stărpirea gărgărițelor. — D. Andronescu recomandă „Gazetei Săteanului“ următorul mijlocū probatū, pentru stărpirea lui Sythophilus granarius (gărgăriță), mare dușmanū alu cerealelor, și dēcā crede că pōte fi de vr'unu folosū d'a se face și la noi încercări în această direcțiune, rōgā s'ēlū comunice la rēndulū sēu cultivatorilorū noștri: În Septemvrie 1883 mē aflam la țērā, pe moșia domnului V. Winterfeld (în Prusia), unde făceamū practicā în ale agriculturii. Tocmai se melița cânepa, când deodată se ridicā o furtună. Pentru a se feri cânepa de plōiā, se băgā în grabā într'unu hambaru, unde din întēmplare se aflau vr'o douē sute hectolitrii de secarā. Care fū mirarea, când a doua ȋi de diminēțā, gărgărițele fugeau din tōte părțile către marginea acoperișului! Această emigrațiune a ȋinutū mai multe ȋile. Se venterā secară cu lopata de mai multe ori și gărgărițele bāteau mereu în retragere. De atuncī nu s'au mai vēȋutū gărgărițele în hambarele domnului V. Winterfeld, căci s'au luatū regulatū următoarele mēsurī: În anii din urmă, când se făcea recolta cânepii, se așēa câte unu mănunchiu de cânepă prin diferite locuri ale hambarului dupăce se mătura bine. Cu această îngrijire simplă, care nu este nici costisitoare, nici nu răpescē timpū multū, hambarele (magaziile) nu voru fi niciodatā molipsite de gărgărițe. Cânepa exalā unu mirosū tare și are, după cum se vede, proprietatea de a alunga pe acestū dușmanū atātū de vātēmatorū cerealelorū. Credū că acestū mijlocū se pōte întrebuița și în contra lui Bruchus pisi (gādaculū mazărei).

Pentru a avē cânepă prōspătā înainte de secerișū, trebuie sē o sēmēnāmū către sfirșitulū lui Marte, cum se face în Lombardia.

* *

Înaltă trădare chinesisă. — Guvernatorul din Shanghai, Pao-ti a adresatū, de anulū nou chinezū, o felicitare împăratei regente Tzu-Anu. Însē după câte-va ȋile scrisōrea i se inapoēzā nedeschisā. Guvernatorul se informā în privința aceșta la oficiulū de ceremonii al Curții din Peking și primi dreptū rēspunsū că Augusta Dōmna i-a inapoiatū scrisōrea, pēntrucā pliculū era nițelū pātātū. Pao-ti se scusă prin scrisōre la suverana sa, dīcendū că la închiderea scrisorii va fi ȋinutū pōte degetulū udatū prea multū timpū pe plicū și așa se va fi produsū pata. Cu tōte astea guvernatorul a fostū arestatū și va fi datū în judecatā pentru laesa-majestate.

Se primescū în cuartirū cu înțēga întreținere 4—6 scolari. Informațiunī în *Ulita nouă de susū* Nr. 182.

Editorū: Iacobū Muresianu.

Redactorū responsabilū Dr. Aurel Muresianu

cātū ilū vēȋui de mare și de tare, par'că vēdū că te prāpădesce și eu rēmānū ca vai de capulū meu în astā lume mare și rea. — »Nu te teme fētulū meu,« dīse vaca bārnace, »taurulū acela e maștīh-ȋa, de ea nu mē temū.«

A doua ȋi se și bātū vaca bārnace cu taurulū și învinse pe taurū, dēr nu trecurā două-trei ȋile și veni la bordeiulū lui Niculiță altū taurū slabū, micū, uritū, ca vai de elū. — »Sē spui mamei tale,« dīce taurulū acesta zmīrdū, »cā māne în rēsăritulū sōrelui, sē fiā la mine lângă podulū de aurū, sē ne batemū, că de o țirū de vreme încōce imī pasce tōte pășunile cele mai grase și eu nu mai potū suferi o batjocură ca asta.«

Niculiță, vēȋendū pe taurū atātū de slabū și de hāmisitū, nu făcū multū din vorbele lui, decī cantā în fluierū mai departe; dēr când veni mamă-sa dela pășune totuși nu se putū răbda sē nu-i spună:

— »Mamă, a venitū unu taurū slabū, zmīrdū, micū, uritū, și te-a poftitū pe māne pe rēsăritulū sōrelui la bātăi cu elū lângă podulū celū de aurū.«

— »O! dragulū mamei, acela fū tatălū tēu, fermeatū de maștiră-ȋa, temu-mē că elū mē va supune; dēr tu, când vei vedea că elū e cātū pe aci sē mē supună, sē vii la mine și sē mē prinȋi de cornulū stāngū; acela se va rupe și țil va rēmānea în mână, dēr sē nu te superi; eu voi peri, dēr tu vei afla în cornulū acela totū

ce-ȋi va trebui: māncare, beutură, îmbrăcăminte; ēr de vei sufla în elū, vorū eși la ivēlā sute și mii de dobitōce, cari tōte vorū fi ale tale, ci sē nu suflī în elū până te va ajunge o lipsă mare.«

A doua ȋi și fū lupta cu taurulū celū slabū lângă podulū celū de aramă. Taurulū birui pe vaca bārnace și o omori, ēr Niculiță, când vēȋū că mamă-sa se prāpădesce, se repeȋi și-i smulse cornulū celū de-a stīnga, apoi se duse supērātū, ca omulū străinū, ca copilulū orfanū.

Și cum mergea pe drumū, ce-i plesnesce în minte? sē se uite în cornū. Și se uitā în cornū, dēr cum se uitā, cum eșirā din elū sute și mii de vite de totū felulū mari și mici, de era greu pământulū în giurulū lui. Acum era altū necazū pe capulū lui Niculiță, nu putea sē și le bage îndērēptū în cornū, ēr sē le lase pe hotarū, acolo în mijloculū țarinei, încā se temea că voru veni păȋtorii și pe elū l'orū bate, ēr vitele i le-orū închide.

Cum sta elū pe gânduri, etā vine pe acolo unū lupū și dīce: — »Dēr ce te vaeȋ Niculiță? — Etā, m'au pusū pēcatele de m'am uitatū prin cornū și-mī eșirā vitele afarā acum le-așū băga, dēr nu mai potū.« »Ce-mī dai sē ți-le bagū eu! — Ce sē-ȋi dau? — »Sē-mī dai o oiā stērpā!« — »Bucurosū.«

(Va urma.)

Cursul la bursa de Viena

din 4 Septembrie st. n. 1886.

Table with financial data for Vienna, including items like 'Rentă de aur', 'Bonuri croato-slavone', and 'Act. băncel de credit'.

Bursa de București.

Cota oficială dela 24 August st. v. 1886.

Table with financial data for Bucharest, including items like 'Renta română', 'Cred. fonc. rural', and 'Banca națională'.

Cursul pieței Brașov

din 5 Septembrie st. n. 1886.

Table with market data for Brașov, including items like 'Bancnote românești', 'Argint românesc', and 'Napoleon-d'ori'.

Nr. 459/1886.

Escritere de concursu.

Se escrie concursu pentru ocuparea de posturi învățătoresci la școlile greco-catolice din josu însemnatele comune — districtul scol. gr. cat, alu Năsăudului.

- List of 5 positions: 1. Rebrășóra, 2. Rebra-mare, 3. Borgo-Tiha, 4. Poieni, 5. Suplaiu.

Doritorii de a ocupa vre-unul din susu amintitele posturi au a-și înainta cererile lor instruite cu documentele despre cualificațiune, purtare morală, eventualu serviciul de până acuma, precum și despre cualificațiune în limba maghiară până la 18 Septembrie st. n. 1886 la subscrisul inspectoru sc. gr. cat.

Inspectoratul gr. cat. școlasticu alu Năsăudului.

Năsăudu, 18 Augustu 1886.

Gregorin Moisilă, vicar episcopescu foraneu.

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potu face cu începerea dela 1 și 15 ale fiecărei luni, mai ușor prin mandate postale.

Adresele ne rugăm a ni se trimite esactu arătându-și și posta ultimă.

PREȚULU ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

Table showing subscription prices for Austro-Ungaria: pe trei luni (3 fl.), șese luni (6 fl.), unu anu (12 fl.).

Pentru România și străinătate.

Table showing subscription prices for Romania and abroad: pe trei luni (10 franci), șese luni (20), unu anu (40).

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei”

Mersul trenurilor

pe linia Predealu-Budapesta și pe linia Teiușu-Aradu-Budapesta a calei ferate orientale de stat reg. ung.

Large table with train schedules for routes: Predealu-Budapesta, Budapesta-Predealu, Teiușu-Aradu-Budapesta, Budapesta-Aradu-Teiușu, Aradu-Timișóra, Simeria (Piski) Petroșeni, Timișóra-Aradu, Petroșeni-Simeria (Piski).

Nota: Orele de nopțe sunt cele dintre liniile gróse.